

Tautiškumas ir ultranacionalizmas demokratinėje Lietuvoje

LMA tikrasis narys Eugenijus Jovaiša

Gegužės 28 d. surengtos apskritojo stalo diskusijos šerdimi tapo LMA tikrosios narės Viktorijos Daujotytės-Pakerienės ir Lietuvos Nepriklausomybės akto signataro filosofo Romualdo Ozolo įžvalgos. „Tautiškumas, nacionalumas: kultūros lygmuo“ – taip pavadinta profesorės kalba, kaip įprasta, pasižymi subtiliu gilumu, prigimtinių kultūros reiškinių rikiavimu tautiškumą apibrėžiančioje ir jo esmę išryškinančioje visumoje. „Tautinė savimone ir valstybinis mąstymas – kiekvienos valstybės pamatas“, – profesorės lūpomis nuskambėjo prof. Bronislovo Genzelio tezė, kuri, pasak jos, yra patikima ir yra tinkamas turinys tautiškumui suvokti. Tačiau dabartiniame pasaulyje greta tautiškumo atsirado kosmopolitizmo lygmuo ir suderinti šiuos du pasaulio lygmenis vis sunkiau. Juo labiau, kad „[...] apeita ir užmiršta mielošiškoji Europos, kaip mažųjų tėvynių, programa. Tos mažosios tėvynės traukiasi, nyksta ir, suprantama, traukiasi tada tėvyniškumas. Tas politinis liberalizmas, tas politinio korektiškumo siekimas, kokį didelį lankstumą jis berodytų, vis tiek jam stinga vertybinių pamatų –

to, kas ne tik atskiria, bet ir sujungia ir, kaip man atrodo, tie vertybiniai pamatai kiekvienos tautos yra iškristalizuojami, iškeliami remiantis savo tautos patirtimi. Mažesnės tautos, kurioms priklausome ir mes, neabejotinai vėl jaučia išnykimo, ištirpimo grėsmę, o Lietuvos situaciją komplikuoja didžiųjų kaimynių geopolitinės programos ir tai, ką mes visi puikiai žinome, lietuvių tautinius klausimus labiausiai aštrina Vilniaus kraštas. Ne vienu atveju prisieina sutikti, kad lenkų politikierių, tai visai skirtingas dalykas negu atsakingi politikai, keliama reikalavimai, kurie dažnai, o gal beveik visais atvejais, užgauna lietuvių ir kaip tautos jausmus. Užgauti tautos jausmai, ko gero, yra pagrindinė versmė iš ko kyla tautiškumas. Tautiškumas formuojasi ne tik iš tokių, sakykime, iš tų gražių paskatų, iš to aukšto arba gilaus savasties supratimo. Jis dažnai kyla iš to, kad yra pažeidžiamas tautos orumas, pažeidžiama savastis, pažeidžiama kalba, pažeidžiami kraštovaizdžio, vietovardžių dalykai. Šiandieną, greičiausiai, mes jaučiame, kad ta antroji versmė, kuri kyla iš užgautų, pažeistų tautiškumo jausmų, yra aktualesnė. Aš pati jaučiu, kad labai apleistas lieka tas aukštasis, sakykime, idealusis klotas. Pasididžiavimo stiprinimo, jautimo, vis labiau reaguojame į antrąjį“. Ši tautiškumo pajauta rado savo tąsą lietuvių kultūros klotuose, kurio stiprinimas ir plėtimas, pasak autorės, gali būti kaip tik ta „aukštoji, idealioji“ sąsaja, kuri jungtų visus vaižgantiškuosius Europos „taučius“, kuriems lygiai vienodai svarbi būtų sava ir svetima savigarba, sava ir svetima tautos kultūra.

„Nacionalizmas – tai šiuolaikinis humanizmas“ – tokiu nelauktu kampu Romualdas Ozolas rikuoja Europą ir Lietuvą: „Globaliame pasaulyje, kurio humanizmo atskaitos taškas yra netgi ne asmuo, o

individas su tam tikromis juridizuotomis jo teisėmis aplinkai, jokia kita ideologija žmogaus asmeniui su jam prigimties teise suteikta savastimi nereprezentuoja pilniau už nacionalizmą. Trumpai tariant, nacionalizmas yra tautinės kultūros žmogaus humanizmas. Savo humanistinį potencialą nacionalizmas visavertiškai išskleisti gali tik tada, kai turi galimybę nesusitapatinti su nacijos politine elgsena ir tikslais, t. y. turi galimybę likti kultūros kūrimo baze. Šitai gali garantuoti tik pilnutinė demokratija. Nacionalizmas kultūroje – tai tautos, kurios ribos yra jos gyvenamoji teritorija (erdvė), jos istorija (laikas) ir jos kalba (atmintis), bendrumo jausmo ir įsipareigojimų visumai vertingumo supratimo palaikymas visomis kultūros kūrybai prieinamomis materialinės ir dvasinės raiškos formomis. Tai yra ir pasaulinė nacionalinės kultūros paskirtis, nes dvasinė tautos narių konsolidacija yra tas substratas, kuriame tegali tarpti vienasrasmė ir atsakinga pilietybė, vedanti ir į pasauliui atsakingą valstybės veiklą. Kur sveika ir kūrybinga tauta, ten stiprus ir pasaulis“. Tokia nacionalizmo kultūroje samprata priešpriešos saitais sukabina du pasaulius – globalizmą ir nacionalizmą. Pirmasis, pasak R. Ozolo, visais įmanomais ir neįmanomais būdais, kaip ir anksčiau komunizmas, įrodinėja savo perspektyvumą, galios vardan be atodairos naikindamas savo kultūrinį pamatą bei jį ginantį *nacionalizmą*. Na-

cionalizmas, kaip žinia, taip pat ideologija, tačiau jos agresyvumą riboja demokratija, numatanti partijų spektrą, kuriame nacionalizmas yra atstovaujamas vienos iš jų, o jos galimybė užgožti kitas politines grupes neįmanoma be kokių nors išorinių aplinkybių ar paskatų. Giliamintiška ir sistemiška R. Ozolo nacionalizmo samprata, be abejo, visai kitoje šviesoje rikiuoja nacionalizmo vietą ir jo vertę šiuolaikiniame pasaulyje ir gali būti reikšmingu diskusijų teoriniu pagrindu, o gal ir tuo keliu, kuriuo mums reikėtų eiti. Globalizmo ideologija Europai kelių parinko: „[...] Europa neturi teisės elgtis kitaip, negu elgiasi, nes tai būtų kelias atgal – į tautų konkurenciją, nepasitikėjimą ir galios varžybas, kurios paprastai baigiasi karais. [...] Tai kelias į Europą, tvirtą kaip kumštis ir galingą pasaulinėje arenoje. Lietuva nuo pat valstybės atkūrimo pasuko į tą kiekiau susigniaujantį kumštį. Koks to proceso balansas bent jau bendriausiais bruožais?“ – klausia R. Ozolas.

Glausta dviejų itin turiningų ir prasmingų pranešimų apžvalga turėtų įtikinti skaitytoją, kad šiuolaikinio tautiško ir nacionalizmo turinio paieškos bei kuriamos koncepcijos gali pasitarnauti mūsų visuomenės kultūrinei plėtrai, o LMA indėlių visuomenės žadinimo ir telkimo keliuose įkūnija nuolatiniai apskritojo stalo diskusijų renginiai.

LMA tikrasis narys Eugenijus Jovaiša

.....

LMA prezidento ir prezidiumo veikla

Svarbesni LMA prezidento Valdemaro Razumo atstovavimai Akademijai įvairiose komisijose, renginiuose, susitikimuose, posėdžiuose:

balandžio 11 d., gegužės 21 d., birželio 20 d. 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos komisijos, **balandžio 12 d., birželio 12 d.** – Tyrėjų karjeros programos valdymo komiteto, **gegužės 8 d.** – tarptautinio renginio „Life Sciences Baltics 2014“ valdymo komiteto, **gegužės 22 d.** – Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų strateginės tarybos, **birželio 5 d.** – Stebėsenos komiteto veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, įgyvendinimo priežiūrai atlikti, posėdžiai.

Balandžio 17–18 d. V. Razumas J. E. Baltarusijos Respublikos nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus Lietuvos Respublikoje p. Vladimiro Drazhino kvietimu vyko į Klaipėdą ir dalyvavo IX tarptautiniame Baltarusijos–Lietuvos ekonominiame forume, **balandžio 20 d.** atidarė Vokietijos mokslinių tyrimų dieną LMA, **balandžio 23 d.** dalyvavo Vilniaus universiteto IV komunikacijos ir informacijos tarptautinėje konferencijoje ir skaitė plenarinėje sesijoje pranešimą „Europa 2020: iššūkiai Lietuvos MTEP sistemai“.

Gegužės 7 d. LR Prezidentūros kvietimu V. Razumas stebėjo Nacionalinio diktanto konkurso nugalėtojų apdovanojimus, **gegužės 10 d.** susitiko su Latvijos mokslų akademijos prezidentu Ojaru Sparičiu,

Iš kairės: dr. Eduards Bruno Deksnis (Latvija), Latvijos MA prezidentas Ojars Sparitis, LMA prezidentas Valdemaras Razumas ir LMA Organizacinio skyriaus vadovas dr. Andrius Bernotas

gegužės 17 d. – su J. E. Armėnijos Respublikos nepaprastuoju ir įgaliotuoju ambasadoriumi Lietuvoje p. Ara Aivazianu.

Gegužės 15 d. LMA prezidentas dalyvavo Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto posėdyje, kuriame buvo teigiamai įvertinta ir patvirtinta Lietuvos mokslų akademijos 2012 m. veiklos ataskaita.

Gegužės 24 d. V. Razumas Druskininkų savivaldybės mero Ričardo Malinausko kvietimu dalyvavo 2013 m. kurorto šventės „Mano Druskininkai“ atidarymo iškilmėse, **gegužės 27 d.** – J. E. Azerbaidžano Respublikos nepaprastoji ir įgaliotoji ambasadoriaus Lietuvoje p. Hasano Mammadzado kvietimu kultūriniame renginyje, skirtame Azerbaidžano Respublikos dienai.

Gegužės 28 d. V. Razumas dalyvavo diskusijoje apie mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros infrastruktūros rinkodarą, **birželio 3 d.** – Valstybinės studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros 2013–2020 metų plėtros programos 2013–2015 metų veiksmų plano projekto viešame aptarime.

Birželio 6 d. Švietimo ir mokslo viceministras Rimantas Vaitkus pakvietė LMA prezidentą į posėdį sprendžiant mokslo populiarinimo klausimus. Tą pačią dieną V. Razumas susitiko su socialinės apsaugos ir darbo viceministru Audriumi Bitinu ir ministerijos Europos Sąjungos Struktūrinės paramos departamento direktoriaus pavaduotoja Audra Mikalauskaite.

Birželio 7 d. V. Razumas vyko į Klaipėdos universiteto senato posėdį, skirtą LMA užsienio nario prof. Viktoro V. Klemo inauguracijai KU garbės daktaru, o **birželio 11 d.** LR Seimo Pirmininko Vydo Gedvilo kvietimu Seimo posėdyje klausėsi J. E. Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės metinio pranešimo.

Birželio 19 d. V. Razumas Finansų ministerijoje dalyvavo diskusijoje „Sumanios specializacijos prioritetų ir veiksmų programų sąsajos: Lietuvos gali-

mybės“, **birželio 26 d.** Ministro Pirmininko kvietimu – Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų strateginės tarybos posėdyje ir ŠMM kvietimu – renginiuose, skirtuose švietimo ir mokslo srities prioritetų, uždavinių ir veiklų dėl ES struktūrinės paramos 2014–2020 m. laikotarpiui aptarti.

2-ąjį metų ketvirtį LMA prezidiumo nariai posėdžiaavo 6 kartus.

Balandžio 9 d. LMA prezidiumo posėdyje buvo patvirtinta LMA 2012 m. veiklos ataskaita, pritarta kvietimui teikti paraiškas LMA jaunųjų mokslininkų stipendijoms gauti 2013–2014 m., išklausa informacija dėl LR Prezidentų Antano Smetonos, Aleksandro Stulginskio, Kazio Griniaus, Jono Žemaičio ir Algirdo Brazausko vardinių stipendijų, aptarti pasirenkimo LMA narių ataskaitiniam-rinkiminiam susirinkimui klausimai.

Balandžio 30 d. posėdyje buvo pristatyti naujai išrinkti LMA prezidiumo nariai bei supažindinta su LMA prezidiumo veikla. Taip pat patvirtinta Klaipėdos miesto savivaldybės dienos LMA programa, sprendžiami kiti šio renginio organizavimo reikalai.

Gegužės 14 d. LMA mokslų skyrių teikimu buvo patvirtinta LR Prezidentų vardinių stipendijų aukštųjų mokyklų studentams konkurso, LMA jaunųjų mokslininkų stipendijų, Lietuvos mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimo su Europos branduolinių mokslinių tyrimų centru projektų paraiškų vertinimo

Iš kairės: 2012 m. LMA aukštųjų mokyklų studentų mokslinių darbų konkurso nugalėtojas Vytauto Didžiojo universiteto magistras Mindaugas Balkus, švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis, LMA prezidentas Valdemaras Razumas

komisijų sudėtis. Taip pat buvo aptarti pasirengimo LMA organizuojamai konferencijai Lietuvos pirmininkavimo laikotarpiu ir kiti klausimai.

Gegužės 28 d. patvirtinta ekspertų komisija LR ŠMM Mokslo premijų lietuvių kilmės užsieniečiams mokslininkams bei Lietuvos Respublikos pilietybę turintiems mokslininkams, gyvenantiems užsienyje, paraiškoms vertinti, aptarta LMA ES SF projekto vykdytojų parengta studija „Mokslo populiarinimo sistema“.

Birželio 11 d. LMA prezidiumo posėdyje buvo nutarta: 1) teikti švietimo ir mokslo ministrui kandidatus LR Prezidentų vardinėms stipendijoms gauti; 2) skirti LMA jaunųjų mokslininkų stipendijas; 3) pasiūlyti kandidatus Švietimo ir mokslo ministerijos atrankos komisijai Mokslo premijai lietuvių kilmės užsieniečiams mokslininkams bei LR pilietybę turintiems mokslininkams, gyvenantiems užsienyje, gauti; 4) pritarti trims Lietuvos mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimo su Europos branduolinių mokslinių tyrimų centru paraiškų projektams.

Birželio 25 d. vyko išvažiuojamasis LMA prezidiumo posėdis. Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus pirmininko Zenono Dabkevičiaus kvietimu prezidiumo nariai aplankė Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centrą ir Centro Žemdirbystės institutą Dotnuvoje ir susipažino su jų veikla.

Svarbiausi 2-ojo metų ketvirčio Akademijos renginiai – LMA narių visuotinis-ataskaitinis susirinkimas,

Anykščių rajono savivaldybės diena bei Klaipėdos miesto savivaldybės diena LMA.

Balandžio 16 d. įvyko LMA narių visuotinis ataskaitinis-rinkiminis susirinkimas. Pradėdami sesiją, LMA nariai tylos minute pagerbė balandžio 12 d. mirusį LMA tikrąjį narį Remigijų Ozolinčių. Jubiliejų progomis pasveikinti ir LMA padėkos raštais apdovanojami LMA tikrieji nariai: Algirdas Vaclovas Valiulis, Rymantas Jonas Kažys, Liudvikas Pranevičius, Gintautas Žintelis, Algirdas Petras Stabinis.

2012 m. LMA vardinųjų premijų, jaunųjų mokslininkų ir studentų mokslinių darbų konkursų nugalėtojams laureatų diplomus ir pagyrimo raštus įteikė LMA prezidentas kartu su švietimo ir mokslo ministru Dainiumi Pavalkiu. Theodoro Grotthusso 2012 m. stipendijų įteikti buvo pakviestas T. Grotthusso fondo valdybos pirmininkas LMA tikrasis narys Aivaras Kareiva.

Susirinkusieji išklauė ir teigiamai įvertino LMA 2012 metų veiklos ataskaitą, kurią pateikė LMA prezidentas V. Razumas.

Įvyko LMA prezidiumo narių rinkimai. LMA viceprezidentu išrinktas prof. Domas Kaunas, LMA vyriausiuoju moksliniu sekretoriumi – prof. Vytautas Basys. Antrai kadencijai LMA prezidiumo nariais tapo prof. Vladas Algirdas Bumelis ir prof. Algis Petras Piskarskas. Patvirtinti mokslų skyrių pirmininkai: antrajai kadencijai – Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus pirmininkas prof. Aleksandras Vasiliauskas, Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriaus pirmininkas prof. Feliksas Ivanauskas, Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus pirmininkas prof. Vytautas Basys. Pirmajai kadencijai Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus pirmininku išrinktas prof. Zenonas Dabkevičius, Technikos mokslų skyriaus pirmininku – prof. Gintautas Žintelis.

Sesijoje taip pat buvo aptarta LMA išleista knyga *Akademija ir akademikai atsiminimuose*. Knygos sudarytojas LMA tikrasis narys Domas Kaunas pasiūlė plėtoti LMA knygų leidybą ir parengti reprezentacinį nuotraukų albumą apie Lietuvos mokslų akademijos narius.

Balandžio 16 d. LMA įvyko Anykščių rajono savivaldybės diena. Nacionalinės reikšmės klasikinio lietuvių literatūros kūrinio – Antano Baranausko poemos „Anykščių šilėlis“ – skaitymus įvairiomis kalbomis, skirtus poemos parašymo 155-osioms metinėms, organizavo A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus. Renginyje dalyvavo LMA prezidentas Valdemaras Razumas, Anykščių rajono savivaldybės meras Sigutis Obelevičius, 20-ties užsienio šalių nepaprastieji ir įgaliojtieji ambasadoriai Lietuvoje, jų padėjėjai, sekretoriai, patarėjai, kultūros atašė, konsulinio skyriaus darbuotojai, bendruomenių atstovai. Renginį vedė Anykščių muziejininkas Tautvydas Kontrimavičius, į anglų kalbą vertė Andrius Vitkūnas.

Gegužės 16 d. LMA įvyko Klaipėdos miesto savivaldybės diena. Vadovaujama Klaipėdos miesto mero Vytauto Grubliausko į Vilnių atvyko gausi klaipėdiškių delegacija.

Pasveikinęs svečius ir visus susirinkusiuosius, LMA prezidentas V. Razumas perskaitė pranešimą „Europa 2020: iššūkiai Lietuvos MTEP sistemai“. Pristatydamas Akademiją, prezidentas pakvietė dalyvius pažiūrėti videofilmą „Lietuvos mokslų akademija – 70“.

Klaipėdos miesto savivaldybė atidarė kilnojamąją parodą, „Kova dėl Klaipėdos – įvykiai ir žmonės“, skirtą Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos Respublikos 90-mečiui.

Plenariniame posėdyje Klaipėdos meras V. Grubliauskas perskaitė pranešimą „Klaipėda 2020. Kaip prie miesto vizijos įgyvendinimo gali prisidėti mokslas?“. Apie Klaipėdą, jos plėtrą, nuveiktus darbus bei

problemas informavo savivaldybės, mokslo ir verslo bendruomenės atstovai: prof. Petras Grecevičius ir architektas Almantas Mureika parengė pranešimą „Lietuvos jūrinės metropolijos teritorinės plėtros tendencijos“, doc. Vytautas Dubra ir prof. Petras Grecevičius – „Klaipėdos miesto pajūrio ruožo planavimo ir darnios plėtros problemos. Idėjos ir konfliktai“. Klaipėdos universiteto prof. Vytautas Paulauskas kalbėjo apie mokslo galimybių taikymą uosto plėtrai. UAB *Ernst & Young Baltic* konsultantas Mantas Litvinas perskaitė pranešimą „Naujo, išorinio uosto *Baltmax* laivų krovai, projekto alternatyvos“.

Klaipėdos regiono tapatumo, vietovardžių pavadinimų problemos buvo gvildenamos prof. Rimanto Balsio pranešime „Klaipėdiškių tarminė situacija“, prof. Dalios Kiseliūnaitės – „Klaipėdiškių etninės tapybės klausimas“, prof. Albino Drukteinio – „Klaipėdos miesto pavadinimuose“.

Trijose grupėse vyko apskritojo stalo diskusijos. Klaipėdos miesto mero patarėjas Simonas Gentvilas vadovavo diskusijai „Klaipėdos metropolijos plėtros iššūkiai iki 2020 metų“, prof. V. Paulauskas – „Lietuvos mokslų akademijos galimybės atliekant uosto plėtros tyrimus“, LMA tikrasis narys Domas Kaunas – „Mažosios Lietuvos regiono tapatumas: ką paveldėjome ir ką išsaugosime“.

Renginio pabaigoje buvo aptartos tolesnio bendradarbiavimo perspektyvos.

40 moksleivių grupei buvo organizuotos ekskursijos į LMA Vrublevskių biblioteką, biotechnologinę kompaniją *Biotechpharma* ir VU Lazerinių tyrimų centrą.

.....

kronika

>>> **Balandžio 6 d.** surengtas publicisto, tarptautininko Viliaus Braženo 100-ųjų gimimo metinių minėjimas (Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos karininkų ramovė).

>>> **Balandžio 10 d.** įvyko Matt Ridley knygos *Raudonoji karalienė* iš serijos „Mokslas visiems“ sutiktuvės (LMA).

>>> **Balandžio 11 d.** organizuota Mokslo žinių diena VU Lazerinių tyrimų centre „Studijuokime tiksluosius mokslus“.

>>> **Balandžio 16 d.** įvyko Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus narių visuotinis susirinkimas, kuriame nariai skyriaus pirmininku išrinko LMA tikrąjį narį Zenoną Dabkevičių ir pasiūlė jo kandidatūrą tvirtinti LMA narių visuotiniame susirinkime. Remiantis atviro balsavimo rezultatais, skyriaus pirmininko pavaduotojais buvo išrinkti LMA nariai Veronika Vasiiliauskienė ir Albinas Kusta.

>>> **Balandžio 17 d.** diskutuota su Tarptautinio termodinaminės energijos projekto ITER vadovais (LMA).

Susitikimas su Tarptautinio termobranduolinės energijos projekto ITER vadovais

>>> **Balandžio 18 d.** surengtas „Poezijos pavasarėlis 2013“, skirtas poeto Nacionalinės premijos laureato Sigito Gedos 70-mečiui (Vilniaus „Pelėdos“ pradinė mokykla).

>>> **Balandžio 20 d.** įvyko Vokietijos mokslinių tyrimų diena LMA.

>>> **Gegužės 2 d.** sušauktas Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus narių visuotinis susirinkimas, kuriame skyriaus biuro nariais išrinkti LMA tikrieji nariai: Vidmantas Stanys, Henrikas Žilinskas ir Algirdas Jonas Raila. Taip pat buvo patvirtinti skyriaus sekcijų ir komisijų pirmininkai bei diskutuota dėl komisijų sudėties atnaujinimo.

>>> **Gegužės 8–10 d.** įvyko tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Žmogus ir gamtos sauga 2013“ (Aleksandro Stulginskio universitetas).

>>> **Gegužės 17 d.** surengta akademinė diskusija „Ar žemės ūkio produkcijos apimčių didinimas yra prioritetas Lietuvai“ (Aleksandro Stulginskio universitetas).

>>> **Gegužės 20 d.** organizuota Mokslo žinių diena. Mykolo Romerio universiteto doc. Rimanto Bartulio paskaita „Informacijos technologijos ir fizika“, skirta Fizikos dienai (Vilniaus Simono Stanevičiaus vidurinė mokykla).

>>> **Gegužės 23 d.** surengtos Spencer Wells knygos *Pandoros sėkla* iš serijos „Mokslas visiems“ sutiktuvės (LMA).

>>> **Birželio 3 d.** įvyko Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio įkūrimo 25-mečiui skirta konferencija-forumas „Sąjūdžio Lietuva: viltys ir tikrovė“ (LMA).

>>> **Birželio 11 d.** pristatyta LMA ES SF projekto vykdytojų parengta studija „Lietuvos mokslų akademijos narių rinkimų procedūros tobulinimas“ (LMA).

>>> **Birželio 12 d.** organizuota diskusija „Masiniai Lietuvos gyventojų trėmimai“, skirta Lietuvos gyventojų trėmimo 65-mečiui (Laisvės kovotojų savanorių sąjunga).

>>> **Birželio 19 d.** Aleksandro Stulginskio universitete (ASU) įvyko Žemės ūkio ministerijos, LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus ir ASU organizuota septynioliktoji mokslinė-praktinė konferencija ir šiuolaikinių augalininkystės technologijų apžiūra „Žemdirbio vasara 2013. Ekologinis ir tausojamasis ūkininkavimas: dabartis, problemos ir perspektyvos“.

Konferencijoje universiteto mokslininkai ir kitų institucijų specialistai kalbėjo apie šiandienos ūkininkavimo problemas, susipažino su naujausia žemės ūkio technika, aptarė mokslo rekomendacijas. Buvo pristatyti ASU Bandymų stotyje ir Mokomajame ūkyje vykdomi aktualūs augalininkystės ir ekologinės žemdirbystės tyrimai.

>>> **Birželio 25 d.** Vilniaus įgulos karininkų ramovėje įvyko renginys, skirtas Lietuvos 1941 m. birželio 22–29 d. sukilimui.

>>> **Birželio 27 d.** surengta konferencija „Augalininkystės mokslo naujovės ir technologijų plėtra“ (Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras).

Rūpestis dirvožemio derlingumo ir aplinkos kokybės klausimais

Lietuvos dirvožemininkų draugija prie LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus bei skyriaus Agronomijos sekcijos Dirvotyros ir agrochemijos komisija kartu su Aleksandro Stulginskio universiteto (ASU) Agroekosistemų ir dirvožemio mokslų institutu bei Lietuvos ekologinės žemdirbystės asociacija GAJA **balandžio 12 d.** ASU surengė mokslinę konferenciją „Dirvožemis ir aplinka–2013“, skirtą pristatyti ir aptarti cheminių elementų pasiskirstymo bei kaitos ypatumus skirtingos žemėnaudos dirvožemiuose, aktualius dirvožemio derlingumo išsaugojimo, dirbamos ir miško žemės stebėsenos bei metodinius dirvožemio kokybės tyrimo klausimus.

Šiuo renginiu Lietuvos dirvožemininkai ir agrochemikai toliau tęsia dirvotyros, kaip fundamentalaus kompleksinio gamtos mokslo, ir dirvožemio, kaip pagrindinio agro- ir miško ekosistemų produktyvumą lemiančio aplinkos komponento pažinimo propagavimą ir populiarinimą.

Dauguma pranešėjų akcentavo, kad dirvožemis

yra esminė kiekvienos ekosistemos sudedamoji dalis ir svarbiausias šalies gamtos ištekliai, todėl kultūriniame kraštovaizdyje jis turi būti naudojamas ypač atsakingai ir racionaliai. Šia tema labai svarbių apibendrinančių tyrimo duomenų buvo pateikta dr. Virgilijos Gregorauskienės pranešime „Cheminių elementų pasiskirstymas Lietuvos dirvožemio profilyje“.

Geriausiu išrinktas jungtinio autorių kolektyvo (dr. Jūratės Aleinikovienės, dr. Kęstučio Armolaičio, dr. Jadvygos Lubytės, dr. Vilmos Žėkaitės, dokt. Pauliaus Garbaravičiaus) pranešimas „Smėlžemių organinė anglis miško ir agroekosistemose“, o geriausiu pranešėju pripažintas dr. Ričardas Beniušis, pateikęs Lietuvos miškų dirvožemio būklės stebėsenos rezultatus.

Lietuvos dirvožemininkų draugijos valdybos pirmininkas doc. Jonas Volungevičius

Lietuvos dirvožemininkų draugijos valdybos pirmininko pavaduotojas doc. Rimantas Vaisvalavičius

Inovatyvios augalų apšvietimo technologijos

Kietakūnis apšvietimas, pagrįstas šviesą emituojančių diodų (LED) technologija, – progresyvus, ekonomiškai ir ekologiškai šviesos šaltinis augalams, suteikiantis daugiaparametrines šviesos spektro, srauto, impulsų dažnio, fotoperiodo kontrolės galimybes. **Balandžio 23 d.** LAMMC Sodininkystės ir daržininkystės institute (SDI) šie darbai aptarti mokslinėje konferencijoje „Kietakūnio apšvietimo technologijos augalams auginti ir fotofiziologiniams procesams valdyti“, skirtoje Augalų fiziologijos laboratorijos 25-mečiui.

Aktualiausius kietakūnio apšvietimo taikymo augalų metabolizmui valdyti ir daržovių daigams auginti tyrimų rezultatus pristatė LAMMC SDI Augalų fiziologijos laboratorijos mokslininkės dr. Akvilė Viršilė ir dr. Aušra Brazaitytė, apie šviesos spektro fotomorfogenetinius efektus pasakojo LMA tikrasis narys Pavelas Duchovskis. Kietakūnio apšvietimo taikymo vaisių ir daržovių kenkėjų bei žmogaus patogenų kontrolei idėjomis dalijosi VU Taikomųjų mokslų instituto Biomedicininį technologijų

Dešinėje – LMA tikrasis narys Artūras Žukauskas

sektorius vyriausioji mokslo darbuotoja prof. Živilė Lukšienė.

Buvo aplankytas ir LAMMC SDI fitotrono ir šiltnamių kompleksas, laboratorijos, kuriose įrengti įvai-

nosi LMA tikrųjų narių Artūro Žukausko, P. Duchovskio ir privačių investuotojų iniciatyva gimusi mokslo ir verslo atžalinė įmonė UAB *Hortiled*.

LMA tikrasis narys Pavelas Duchovskis

riaspalvį spektrą emituojan-
tyms moduliai fitotronui ir pa-
pildomo apšvietimo lempos
daržovėms auginti šiltnamy-
je, taip pat ir Europos paten-
tu apsaugotas apšvietimo
įrenginys bei susipažinta su
metodika žalumyninių dar-
žovių maistinei kokybei ge-
rinti jas apdorojant didelio
srauto tankio raudona švie-
sa. Šio įrenginio idėja gimė
LAMMC SDI ir VU TMI moks-
lininkų grupei vykdant VMSF
Aukštųjų technologijų pro-
gramos plėtros projektus
HORTILED ir PHYTOLED, o jo
gamyba ir patentavimu rūpi-

Neonatologijos naujienos

Balandžio 23 d. LMA Biologijos, medicinos ir geo-
mokslių skyrius kartu su VU Medicinos fakulteto Vai-
kų ligų, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Me-
dicinos akademijos Neonatologijos klinika ir Lietu-
vos neonatologijos asociacija surengė konferenciją,
kurioje aptarti dabartiniai Lietuvos gydytojų ir moks-
lininkų laimėjimai gydant naujagimius, mokslo už-
daviniai ir praktikos iššūkiai.

Konferencijoje buvo perskaitytas pranešimas apie
naujagimių sepsio – vienos sunkiausiai gydomų li-
gų – diagnostikos bei gydymo galimybes (dr. Arūnas
Liubšys). Dr. Ramunė Vankevičienė pristatė labai re-
tos patologijos, susijusios su sunkia motinos liga –
raudonąja vilklige, – pasireiškimą vaisiui ir naujagi-
miui širdies ritmo sutrikimais, jos diagnostiką prena-
talinio laikotarpio ir gydymą tik gimus naudojant šir-
dies stimuliatorių. Dr. Violetos Drejerienės praneši-
mas apie fototerapijos naudojimą gydant dažną pa-
tologiją – naujagimių hiperbilirubinemiją – atsklei-
dė šio gydymo metodo tobulinimo galimybes.

Didelį susidomėjimą sukėlė Ritos Šlepikienės pra-

nešimas apie hipotermijos naudojimą gydant cen-
trinės nervų sistemos pažeidimus, susijusius su vai-
siaus ir naujagimio hipoksija.

Kaljario universiteto (Italija, Sardinijos sala) prof.
Vassilios Fanos pranešimas atskleidė metabolomi-
kos vietą dabartinėje ligų diagnostikos, ligos prog-
nozės nustatymo ir gydymo metodo pasirinkimo
sistemoje. Pirmieji rezultatai tiriant vaisiaus ir nau-
jagimių ligas tokiais metodais rodo, jog ateityje tai
gali užimti svarbią vietą perinatalinėje medicinoje.
Šis mokslininkas taip pat perskaitė pranešimą apie
medicininių publikacijų būklę pasaulinėje moksli-
nės literatūros leidyboje ir kvietė Lietuvos gydyto-
jus aktyviau dalyvauti skleidžiant savo pasiekimus
spaudoje.

Svečias iš Varšuvos, prof. Janusz Ksiazyskas per-
skaitė labai naudingą pranešimą apie riebalinių
emulsijų naudojimą naujagimių infuzinėje terapijo-
je (gydymo metodą, kai naujagimio skysčių ir ener-
getinių medžiagų poreikiai užtikrinami suleidžiant
medžiagas į veną): viena šios terapijos problemų yra

ta, kad lašinant į veną riebalines emulsijas sutrinka kepenų veikla, pasireiškia sunki gelta. Svečias pristatė savo patyrimą, kada tokiam gydymui naudojamos riebalinės emulsijos, kurių sudėtyje greta kitų rieba-

linių medžiagų naudojami žuvų taukai. Konferencijoje dalyvavo gydytojai neonatologai, akušeriai ginekologai, akušerės ir slaugytojos.

LMA tikrasis narys Vytautas Basys

Apie chemijos pramonę AB Įmonių grupėje ALITA

Balandžio 29 d. LMA Matematikos, fizikos ir chemijos skyriaus Chemijos sekcijos iniciatyva buvo organizuotas išvažiuojamasis skyriaus posėdis „Lietuvos chemijos smulkioji pramonė: dabartis ir žvilgsnis į ateitį“, kuris įvyko AB Įmonių grupės ALITA patalpose. Šios kelionės tikslas – susipažinti su smulkiojo ir vidutinio verslo Lietuvoje kūrimu, plėtra ir ateities perspektyvomis, kaip tokios įmonės gali bendradarbiauti su mokslo institucijomis. Vienas vizito tikslų buvo sužinoti, ar Lietuvos aukštosios mokyklos geba rengti kvalifikuotus smulkiojo verslo paslaugų teikėjus, galinčius organizuoti įmonės veiklą pagal visus kvalifikacinius reikalavimus. Posėdį kuravo LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus pirmininkas Vytautas Basys. Pasak bendrovės valdybos pirmininko Vytauto Junevičiaus, 1963 m. Alytuje buvo įkurta Valstybinė vyno gamykla ir taip prasidėjo ALITOS istorija. 2009 m. išlaikydama ilgametės tradicijas, įmonė reorganizuota ir tapo AB Įmonių grupės ALITA. Gavusi finansavimą pagal Lietuvos 2007–

2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir Ekonomikos augimo veiksmų programos priemonę „Naujos galimybės“, ALITA įgyvendino projektą „Alkoholinių gėrimų eksporto skatinimas“.

Pirmasis ilgametis buvusios vyno ir šampano gamyklos direktorius Juozas Daukšys neseniai parašė atsiminimų knygą *Nuojaautos purslai*. Tai savotiškas ne tik AB Įmonių grupės ALITA, bet ir Alytaus pramonės istorijos metraštis. Jame pasakojama apie gamyklos atsiradimo Alytuje istoriją, kalbama apie nerašytą garbės kodeksą, kuriuo vadovaujasi vyndariai, apžvelgiami rinkodaros principai. J. Daukšio gyvenimo kredo – „Daugiausia džiaugsmo gyvenime teikia geri darbai“.

Galima drąsiai teigti, kad AB Įmonių grupės ALITA verslo perspektyvos yra labai palankios. Įmonėje yra aukšto lygio produktų kokybės patikros sistema – nauja aparatūra ir kvalifikuoti chemijos laboratorijos darbuotojai.

LMA tikrasis narys Aivaras Kareiva

Diskusija „Lietuvių tarmių raida, jų vertė ir savivertė“

2013-ieji paskelbti Tarmių metais – ta proga ir minint Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dieną, **gegužės 7-ąją** LMA buvo diskutuojama apie lietuvių tarmes. Renginį pradėjo įvadinis LMA nario Zigmo Zinkevičiaus pranešimas. Jį tęsė prof. Danguolė Mikulėnienė ir pristatė lietuvių tarmėtyros istoriją, svarbiausius etapus ir naujausių tyrimų duomenis. Kolegos iš aukštųjų mokyklų, mokslo ir švietimo įstaigų, visuo-

meninių organizacijų, vadovaujami Lietuvių kalbos instituto direktorės doc. Jolantos Zabarskaitės, keitėsi nuomonėmis apie silpnąsias ir stipriąsias tarmes, tarmių nykimą ir raidą, galimybes stiprinti tarmių prestižą ir kt. Diskusijoje dalyvavo doc. Daiva Aliūkaitė (VU Kauno humanitarinis fakultetas), Irena Andrukaitienė (Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarė, Anykščių Antano Vienuolio gimnazijos direktorė),

dr. Kazimieras Garšva (LKI), dr. Laimutė Kalėdienė (LKI), dr. Nadežda Morozova (LKI), doc. Lina Murinienė (LEU), doc. Juozas Pabrėža (ŠU), prof. Meilutė Ramonienė (VU), doc. Kristina Rutkovska (VU), doc. Bronė Stundžienė (LLKI), Algirdas Svidinskas (Rytų aukštaičių sambūris), doc. Loreta Vaicekauskienė (VU, LKI), doc. Daiva Vaišnienė (Valstybinė lietuvių kalbos ko-

misija). Pabaigoje skambėjo bardų Povilo Girdenio žemaitiškai ir Algirdos Svidinsko aukštaitiškai atliekamos dainos.

Renginį organizavo Lietuvių kalbos institutas ir LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius.

LKI Kalbos istorijos ir dialektologijos skyriaus vadovė prof. Danguolė Mikulėnienė

Nauji iššūkiai Lietuvos gyvulininkystės mokslui

Lietuvos žemės ūkio ministerijos Žemės ūkio mokslo taryba kartu su LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriumi išplėstiniame posėdyje **gegužės 7 d.** aptarė šalies ūkiui aktualią problemą – šiandienos Lietuvos gyvulininkystės būklę bei mokslui keliamus uždavinius šios šakos konkurencingumui didinti. Geriau įsigilinti į dabarties problemas leido tai, kad posėdžio dalyviai pirmiausia aplankė gyvulininkystės ūkius.

Toliau vyko posėdis Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Gyvulininkystės institute (LSMU GI) Baisogaloje. Pranešimuose ir diskusijose buvo aptarti klausimai: „Klimato kaita ir iššūkiai gyvulininkystės mokslui“ (dr. Violeta Juškienė); „Gyvulininkystės sektoriaus konkurencingumas ir priemonės jo didinimui“ (dr. Alfredas Gapšys); „Gyvulininkystės specialistų ruošimo aktualijos“ (LMA tikrasis narys Henri-

kas Žilinskas); „Sveika banda – laisvas prekybos pagrindas“ (dr. Vidmantas Paulauskas); „Inžinerinės inovacijos galvijų priežiūra, mėšlo tvarkymo technologijose“ (dr. Rolandas Bleizgys); „Žolinių pašarų kokybė“ (dr. Bronislava Butkutė).

Atsižvelgiant į pareikštas posėdžio dalyvių mintis dėl gyvulininkystės krypties ūkių konkurencingumo didinimo, buvo nutarta parengti rezoliuciją ir siūlymus šalies Vyriausybei bei atitinkamoms ministerijoms.

Posėdžio dalyviai taip pat susipažindino su LSMU GU darbais, laboratorijomis. Pagrindinės instituto veiklos kryptys apima gyvulių genetikos, reprodukcijos biologijos ir genetinių išteklių gyvūnų mitybos ir produkcijos kokybės, gyvūnų gerovės ir gyvulininkystės poveikio aplinkai tyrimus.

LMA narė Veronika Vasiliauskienė

Išmanioji ligoninė

Gegužės 9 d. Vilniaus universiteto ligoninėje *Sanitariškų klinikos* įvyko LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų, Matematikos, fizikos ir chemijos bei Technikos mokslų skyrių narių išplėstinis susirinkimas „Išmanioji ligoninė – jos nauda pacientams, medikams ir mokslininkams“.

Susirinkimas prasidėjo Pilvo chirurgijos centro auditorijoje, kurioje dalyviai vienu metu ekrane tiesiogiai stebėjo iš operacinės vykstančią operaciją, naudodami šiuolaikinę laparoskopinę techniką, ir klausėsi

direktoriaus prof. Kęstučio Strupo pranešimo apie telechirurgijos centro technines galimybes naudojant jas mokymui ir mokslui, apie gydytojų rezidentų rengimo praktiką. Pademonstravo, kaip rezidentai, naudodami kompiuterinius simulatorius, įvaldo chirurginių operacijų atlikimo techniką, kaip chirurgas, nebūdamas operacinėje, gali konsultuoti klinikoje operaciją atliekantį gydytoją.

Didelį susidomėjimą sukėlė prof. Audriaus Aidiečio pranešimas „Naujos technologijos ir mokslas klini-

kinei praktikai“, kuriame išdėstė šiuolaikines minimalios invazijos galimybes gydant širdies ritmo ir laidumo sutrikimus, kalbėjo apie širdies ritmo sutrikimų katecterinę abliaciją, prieširdžių virpėjimo minimaliai invazinę chirurgiją, širdies nepakankamumo (širdies resinschronizavimo terapiją), vožtuvų protezavimą.

Informatikos ir plėtros centro vadovas doc. Romualdas Jonas Kizlaitis rodė, kokiais metodais valdoma ligoninės organizacinė veikla, leidžianti užtikrinti specialistų darnų darbą per metus gydant 450 tūkst.

pacientų, atliekant per 29 tūkst. įvairių sudėtingų operacijų.

Susirinkimo dalyviams ekskursijos metu profesorės Gražina Drąsutienė ir Nijolė Drazdienė parodė Akušerijos ir ginekologijos kliniką, naujausias gimdyklas, naujagimių intensyviosios terapijos ir pogimdyvines palatas, kuriose moterys ir jų šeimos nariai gali naudotis išmaniosios ligoninės instrumentais – prie kiekvienos lovos esančiais planšetiniais kompiuteriais.

LMA tikrasis narys Vytautas Basys

Thermo Fisher Scientific kompanijoje

Gegužės 14 d. grupė LMA Matematikos, fizikos ir chemijos skyriaus narių lankėsi pasaulyje gerai žinomos kompanijos *Thermo Fisher Scientific* Lietuvos padalinyje, kuris iki 2010 m. vadinosi *AB Fermentas*. Akademikus priėmė susivienijimo generalinis direktorius dr. Algimantas Markauskas ir vadovaujančių kompanijos mokslininkų grupė. *Thermo Fisher* yra viena didžiausių pasaulyje biomokslams ir biopramonei dirbanti kompanija, tiekianti reagentus ir jų rinkinius, mokslinius instrumentus.

Biotechnologinių produktų, skirtų genų inžinerijai kurti ir gaminti, Vilniaus padalinio darbuotojai yra kompanijos lyderiai ir tikisi artimiausiu metu suformuoti mokslinės kompetencijos centrą visai Rytų Eu-

ropai. Kompanijos Vilniaus padalinys labai aktyviai dalyvauja rengiant specialistus pradedant nuo vidurinės mokyklos. Kartu su Vilniaus universitetu sukurta mobilioji biologijos laboratorija, kuri apėmė daugelį Lietuvos mokyklų, kur demonstravo moksleiviams šiuolaikinės biologijos tyrimo metodus, ir netgi leisdavo moksleiviams atlikti manipuliacijas su genais. Kompanija skiria stipendijas geriausiems studentams ir priima juos į savo laboratorijas atlikti praktiką. Neabejotina, kad biomokslų verslo sėkmė bus postūmis ir kitoms šiuolaikinio labai aukštą pridėtinę vertę generuojančio mokslo sritims kurtis ir plėtotis.

LMA tikrasis narys Aivaras Kareiva

Šventiniai renginiai: Algirdui Juozui Motuzui – 70

Gegužės 8 d. LMA tikrasis narys, Aleksandro Stulginskio universiteto (ASU) profesorius, žymus agronomas, dirvotyryninkas ir žemės ūkio mokslo istorikas Algirdas Juozas Motuzas šventė 70 metų jubiliejų.

Gegužės 14 d. LMA Vrublevskių bibliotekoje vyko LMA tikrojo nario A. J. Motuzo publikacijų parodos atidarymas ir monografijos *Profesorius Jurgis Krikščiūnas: žemės ūkio mokslo praktika ir darba su-*

**LMA tikrasis narys
Algirdas Juozas
Motuzas**

tiktuvės. LMA prezidentas Valdemaras Razumas įteikė akademikui LMA prezidiumo padėką už svarų indėlį į agronomijos mokslą ir jo sklaidą, mokslo istorijos puoselėjimą, Lietuvos žemės ūkio mokslų patriarchų atminimo įamžinimą bei už nuoširdžią, kūrybingą ir aktyvią veiklą LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje.

LMA narė Veronika Vasiliauskienė papasakojo apie prof. A. J. Motuzo gyvenimo ir veiklos kelią. Ji susirinkusiems pristatė naują LMA narių A. J. Motuzo ir Mindaugo Strukčinsko sudarytą ir tik ką išleistą monografiją.

Renginyje dalyvavo LMA užsienio narys, ASU garbės daktaras prof. Vinfridas Drochneris, su kuriuo prof. A. J. Motuzas daugelį metų bendradarbiauja. Bibliotekos direktorius dr. Sigitas Narbutas pasidalijo knygos apie Jurgį Krikščiūną įspūdžiais, pažymėjo, koks reikšmingas darbas yra garsinti iškilų Lietuvos agronomijos šviesuolių vardus.

Gegužės 17 d. ASU įvyko akademiniai skaitymai „Kad žmonių atmintis neišblėstų“, skirti LMA tikrojo nario A. J. Motuzo 70-mečiui. Renginyje prof. A. J. Motuzas kalbėjo apie atliktą moksloty-

rinį darbą ir supažindino su agronomijos mokslinėmis mokyklomis. Taip pat buvo sutikta LMA narių A. J. Motuzo ir Mindaugo Strukčinsko sudaryta monografija *Profesorius Jurgis Krikščiūnas: žemės ūkio mokslo ir praktikos darna*. Apie knygą kalbėjo ASU prorektorius prof. Jonas Čaplikas, Agronomijos fakulteto dekanas doc. Viktoras Pranckietis, doc. Nijolė Špokienė, Klaipėdos universiteto prof. Steponas Čiuberkis ir LMA užsienio narys V. Drochneris.

ASU rektorius prof. Antanas Maziliauskas už prof. A. J. Motuzo nuopelnus įteikė universiteto medalį, taip pat švietimo ir mokslo bei žemės ūkio ministrų padėkos raštus.

Sveikindami gražaus jubiliejaus progą, dėkojame profesorui A. J. Motuzui už nuoširdų ir turiningą bendradarbiavimą su LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriumi, ilgametį vadovavimą Lietuvos dirvožemininkų draugijai bei skyriaus Dirvotyros ir agrochemijos komisijai.

Linkime ilgiausių metų, stiprios sveikatos, sėkmės ir nesenkančių kūrybinių jėgų.

LMA tikrasis narys Zenonas Dabkevičius

renginiai visuomenei

LMA skyrius „Mokslininkų rūmai“ per ketvirtį organizavo 17 renginių. Šie metai skirti 1863 m. sukilimo 150-osioms metinėms. Ta proga buvo surengtas vakaras, primenantis visuomenei apie šį istorinį įvykį ir jo svarbiausius žmones. Organizuota diskusija Vilniaus mokyklų ir gimnazijų moksleiviams „Masiniai Lietuvos gyventojų trėmimai“, skirta Lietuvos gyventojų trėmimo 65-mečiui. Taip pat su Vilniaus įgulos karininkų ramovė minėtos 1941 m. birželio 22–29 d. sukilimo 72-osios metinės. Rubrikoje „Lietuvos mokslo premijų laureatai – visuomenei“ „Mokslininkų rūmų“ ir Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriai inicijavo LMA tikrojo nario Felikso Ivanausko pasiskaitą „Ar gali matematikai prognozuoti fizinius ir ekonominius procesus?“ Vilniaus mokyklų ir gimnazijų moksleiviams nuolat rengiamos „Mokslo žinių dienos“. LMA narių, aukštųjų mokyklų profesorių pasiskaitos ir ekskursijos VU Lazerinių tyrimų centre pra-

turtina moksleivių technines žinias ir skatina rinktis tyrėjo profesiją.

LMA skyrius „Mokslininkų rūmai“ drauge su Lietuvos kultūros politikos institutu inicijavo Lietuvos nevyriausybinės organizacijas pasirašyti Nacionalinį susitarimą dėl demografinės būklės gerinimo Lietuvoje. Susitarimą pasirašė 25-erių mokslo, kultūros ir meno organizacijų atstovai.

„Mokslininkų rūmų“ ir Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriai pakvietė į muzikinį pokalbį „Kokio M. K. Čiurlionio mums reikia arba vertybių klausimas kintančiame pasaulyje“. Baletu apie M. K. Čiurlionį premjeros išvakarėse kalbėjo baletu kūrėjas kompozitorius, LMA tikrasis narys Giedrius Kuprevičius ir KTU prof. Darius Kučinskas. „Mokslininkų rūmai“ talkino Liaudies instrumentų ansamblui „Vaivora“ rengiant IV tarptautinį liaudies instrumentų muzikos festivalį „Rido 2013“, skirtą Lietuvos muzikos ir teatro akademijos

80-mečiui. Rūpindamiesi mokslo bendruomenės laisvalaikiu, sukviėtė visuomenę į romantinės muzikos ir poezijos vakarą „Ak, obelėle, ir vėl žydi!“, kur koncertavo dainininkės Laima Domikaitė ir Raimonda Tallat-Kelpšaitė, kompozitorius Tomas Leiburas, pianistė Vai-

va Blažienė, B. Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos mokiniai ir choras „Viva Voce“, H. Radausko eiles skaitė ir vakarą vedė skaitovė Aldona Daučiūnienė.

**LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ vadovė
Aldona Daučiūnienė**

žymius mokslininkus prisimenant

Lietuvos kraštovaizdžio ekologiniai aspektai

LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų bei Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriai LMA **gegužės 22 d.** organizavo konferenciją „Lietuvos kraštovaizdžio ekologiniai aspektai“, skirtą buvusio LMA nario korespondento Gedimino Pauliukevičiaus 75-osioms gimimo metinėms. Renginio metu veikė Gamtos tyrimo centro Geologijos ir geografijos instituto parengta profesoriaus mokslo darbų paroda. Apžvalginame pranešime LMA narys Leonardas Kairiūkštis kalbėjo apie profesorių kaip miško hidrologijos ir kraštovaizdžio geochemijos specialistą, jo pirmuosius žingsnius žengiant mokslininko keliu. Dr. Romas

Pakalnis prisiminė bendrus su G. Pauliukevičiumi kraštovaizdžio ekologijos kūrimo darbus, o LMA tikrasis narys Kęstutis Kilkus apžvelgė profesoriaus įnašą į Lietuvos hidrologiją. Profesoriaus mokiny dr. Zenonas Gulbinas kalbėjo apie profesorių ir jo vadovaujamus kraštovaizdžio geochemijos tyrimus tuometiniame Geografijos institute. Dr. Vidas Stakėnas iš LAMMC Miškų instituto skaitė pranešimą „Miškų klimatinis vaidmuo ir Gedimino Pauliukevičiaus mokslinė veikla“.

**LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus
mokslinė sekretorė dr. Jadvyga Olechnovičienė**

Paminėtos akademiko Juozo Dalinkevičiaus 120-osios gimimo metinės

Birželio 12–14 d. LMA, Vilniaus universitetas, Lietuvos geologų sąjunga, Lietuvos geologijos tarnyba, Lietuvos geologijos įmonių asociacija, Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Gamtos tyrimų centras organizavo mokslinę konferenciją „Moderniosios geologijos Lietuvoje raida ir rezultatai“, skirtą akademiko geologo Juozo Dalinkevičiaus 120-osioms gimimo metinėms.

Renginiai prasidėjo birželio 12 d. Naujojoje Akmenėje, į kurią atvykusi Mokslų akademijos delegacija

iš pradžių aplankė AB *Kalcitas* karjerą, kur kasama cementui gaminti klintis. Čia buvusiame Karpėnų kaime J. Dalinkevičius 1926 m. pirmą kartą atrado švarias (be magnio priemaišų) viršutinio permo (cechšteino) klintis, o 1929 m. detalčiai ištyrinėjo jos paplitimo plotus. Jis laikomas Naujosios Akmenės cemento žaliavos atradėju. Prie AB *Kalcitas* administracinio pastato, dalyvaujant Akmenės rajono sa-

A. Grigelio nuotr.

vivaldybės merui Vitalijui Mitrofanovui, įmonių vadovams, visuomenės atstovams, iškilmingai atidengtas paminklinis akmuo su geologo J. Dalinkevičiaus bareljefu. Jo autorius – Akmenės tautodailininkas skulptorius Antanas Adomaitis. Paminklo sukūrimą rėmė Akmenės rajono savivaldybė.

Konferencijoje, kurią Naujosios Akmenės kultūros namuose vedė Ventos regioninio parko direktorius Andrius Almanis, dalyvius nuotaikingai pasveikino Ramučių mokyklos jaunieji muzikantai ir dainininkai. Pranešimus skaitė LMA narys Algimantas Grigelis „Akademikas Juozas Dalinkevičius ir jo laikmetis: nauji bruožai apie šiaurės Lietuvos geologiją“, dr. Algimantas Mituzas „AB Cementas praeitis, dabartis ir ateitis“, Apolinaras Nicius „Akmenės krašto geologinis paveldas“, dr. Jonas Satkūnas „Lietuvos žemės gelmių pažinimas – nauda visuomenei“.

Birželio 14 d. renginiai įvyko Vilniuje. LMA Vrub-

levskių bibliotekoje atidaryta jubiliejinė paroda lietuviškosios geologų mokyklos kūrėjui akademikui J. Dalinkevičiui „Žemės gelmių raštus perskaitęs“. Apie turiningą parodą kalbėjo bibliotekos direktorius dr. Sigitas Narbutas, prof. Algirdas Jurgaitis, LMA narys A. Grigelis. LMA didžiojoje konferencijų salėje įvyko baigiamoji konferencijos dalis. LMA vyriausiasis mokslinis sekretorius Vytautas Basys kalbėdamas pažymėjo žemės gelmių turtų tyrimo svarbą krašto ūkio plėtrai ir kvietė jaunuosius tyrėjus skirti daugiau dėmesio geologijos moksliniams tyrimams. Pranešimus apie akademiko Juozo Dalinkevičiaus mokslinę veiklą ir jo indėlį į moderniosios geologijos Lietuvoje kūrimą skaitė LMA nariai Algimantas Grigelis ir Gediminas Motuza, profesoriai Valentinas Baltrūnas ir Juozas Paškevičius, doc. Vytautas Skuodis, Juozas Mockevičius, dr. Rimantė Guobytė, dr. Jonas Satkūnas.

LMA narys Algimantas Grigelis

sveikiname

Algirdui Petruui Stabiniui – 70

Balandžio 15 d. LMA tikrasis narys Algirdas Petras Stabinis, plačiai žinomas lazerių fizikos ir netiesinės optikos srities mokslo darbais, šventė 70-metį. Profesoriumi vadovaujant parengti 7 mokslo daktarai, jis yra paskelbęs per 250 mokslinių publikacijų. A. P. Stabinis patenka į trejetą geriausiai cituojamų Lietuvos fizikų teoretikų. 1994 m. A. P. Stabinis pelnė Lietuvos mokslo premiją. 1999–2000 m. jam buvo paskirta Valstybės aukščiausiojo laipsnio stipendija.

Nuo 1970 m. savo mokslinę ir pedagoginę veiklą A. P. Stabinis susiejo su VU Fizikos fakultetu, kur netrukus įsitraukė į prasidėjusį Kvantinės elektronikos katedros kūrimo darbą. 1974 m. įkurtoje katedroje A. P. Stabinis ėmėsi plėtoti netiesinės optikos reiškinų teorinius tyrimus. Šių tyrimų rezultatus jis apibendrino fizikos ir matematikos mokslų daktaro (dabar – habilituoto daktaro) disertacijoje „Moduliuotų šviesos bangų parametrinio stiprinimo dinamika dispersinėse terpėse“, kurią 1988 m. apgynė Baltarusijos mokslų akademijos Fizikos institute. 1989 m.

LMA tikrasis narys
Algirdas Petras
Stabinis

A. P. Stabinis buvo išrinktas kvantinės elektronikos katedros profesoriumi. Jis yra lazerių fizikos ir kitų sričių žodinių bendraautoris, leidinio *Terminologija* redaktorių kolegijos narys.

2000–2003 m. A. P. Stabinis – Lietuvos netiesinės analizės asociacijos viceprezidentas, 1997–2001 m. – VU tarybos mokslinis sekretorius, o 2002–2006 m. – VU senato pirmininko pavaduotojas.

Nepaprastai darbštus ir pareigingas, dažnai net pedantiškas, plačios ir įvairiaspalvės erudicijos – toks A. P. Stabinis pasitiko savo 70-ąjį gimtadienį.

Nuoširdžiai sveikiname Jubiliatą ir linkime naujų atradimų tyrinėjant paslaptingą lazerių šviesos pasaulį.

LMA tikrasis narys Algis Petras Piskarskas

Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys Remigijus Ozolinčius (1956 11 14 – 2013 04 10)

LAMMC archyvo nuotr.

Balandžio 10 d., eidamas 57-uosius metus, staiga mirė vienas žymiausių Lietuvos miškininkų, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Miškų instituto direktorius, LMA tikrasis narys profesorius Remigijus Ozolinčius.

R. Ozolinčius 1980 m. Lietuvos žemės ūkio akademijos Miškų ūkio fakultete įgijo aukštąjį miškų ūkio inžinieriaus išsilavinimą. Tais pačiais metais pradėjo dirbti Lietuvos miškų ūkio mokslinių tyrimų institute jaunesniu moksliniu bendradarbiu, 1994–1997 m. – instituto direktoriaus pavaduotoju mokslui, 1997–2010 m. – instituto direktoriumi. Nuo 2010 m. jis buvo Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro (LAMMC) direktoriaus pavaduotojas ir LAMMC Miškų instituto direktorius.

Prof. R. Ozolinčiaus mokslinių tyrimų rezultatai reikšmingi sprendžiant medynų formavimosi, miško ekosistemų tvarumo, miškų būklės diagnostikos, klimato kaitos poveikio miškams problemas. Jis pa-

skelbė per 400 mokslo ir mokslo populiarinimo straipsnių, yra daugiau nei 30 knygų bei monografių autorius. 1985 m. apgynė gamtos mokslų daktaro disertaciją. 2004 m. R. Ozolinčius išrinktas Lietuvos mokslų akademijos nariu ekspertu, 2011 m. – tikruoju nariu. Tarp daugelio jo mokslinės veiklos rezultatų įvertinimų yra ir Britų Tarybos premija (1992), ir Lietuvos mokslo premija (2004).

Prof. R. Ozolinčius dėstė Vytauto Didžiojo ir Aleksandro Stulginskio universitetuose, vadovavo doktorantams, buvo aktyvus daugelio draugijų, žurnalų redakcijų ir kitų organizacijų narys.

Prof. R. Ozolinčius – nepaprastos inteligencijos ir erudicijos žmogus, išskirtinai didelio darbštumo, kruopštumo, aktyvumo, principingumo. Jo gyvenimas tiksliausiai galėtų būti apibūdintas žodžiu „degė“. Toks Jis ir liks buvusių bendradarbių, kolegų ir kitų Jį pažinojusių žmonių atmintyje.

LMA prezidiumas

Lietuvos mokslų akademijos narys Vitas Daukšas (1935 01 21 – 2013 04 26)

ELTA nuotr.

Balandžio 26 d., eidamas 79-uosius metus, po sunkios ligos mirė Lietuvos mokslų akademijos narys, žymus Lietuvos chemikas profesorius Vitas Daukšas.

V. Daukšo mokslinė veikla prasidėjo Maskvos M. V. Lomonosovo universitete, kur studijuodamas aspirantūroje parengė chemijos mokslų kandidato

(dabar – daktaro) disertaciją ir 1961 m. ją apgynė Maskvos D. I. Mendelejevo cheminės technologijos institute. Tik grįžęs iš aspirantūros, V. Daukšas įsitraukė į VU Organinės chemijos katedros mokslinę veiklą. Jau po šešerių savo darbo VU metų, o tai tuo metu buvo itin retas atvejis Lietuvoje, apibendrinęs atliktus darbus, 1967 m. apgynė daktaro disertaciją (dabar – habilituoto daktaro) ir 1969 m. tapo vienu jauniausių VU profesoriumi.

Prof. V. Daukšo mokslinė veikla daugiausia yra susijusi su VU Vaistų sintezės ir tyrimo problemine laboratorija. Prof. V. Daukšas inicijavo ir išvystė originalius biologiškai aktyvių benzoksaheterociklų sintezės ir tyrimo darbus, sukūrė originalią mokslo mokyklą.

Prof. V. Daukšas yra apie 380 mokslinių publikacijų bendraautoris.

Prof. V. Daukšas 1983 m. kartu su bendraautoriais išleido vadovėlį *Organinės chemijos pratimai ir uždaviniai*, 1987 metais – mokymo priemonę *Organinių junginių struktūra ir reaktingumas*, o 1997 m. – *Chemijos terminų aiškinamąjį žodyną*.

Prof. V. Daukšui 1985 m. suteiktas Lietuvos nusipelnusio mokslo veikėjo vardas, o 1990 m. – išrinktas Lietuvos mokslų akademijos nariu korespondentu, nuo 2011 m. – Lietuvos mokslų akademijos narys emeritas.

Tolerantiškas, išmintingas, draugas ir partneris ilgam išliks visų Profesorių pažinojusių atmintyje.

LMA prezidiumas

mokslininkų apdovanojimai

>>> Gegužės 23 d. J. E. Estijos Respublikos nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Lietuvoje p. Tomas Kukk įteikė Estijos Respublikos valstybinius apdovanojimus Estijai nusipelnusiems Lietuvos piliečiams. Tarp jų – socialinių mokslų atstovas ir Baltijos šalių žmogaus socialinės raidos studijos Lietu-

vos dalies sudarytojas, LMA tikrasis narys Zenonas Norkus.

>>> LMA tikrajai narei Viktorijai Daujotytei įteikta 49-ojo tarptautinio poezijos festivalio „Poezijos pavasaris“ premija už profesionalumą palydint poezijos knygas skaitytojams.

Leidinio redakcinė taryba: V. Basys, A. Bernotas, V. A. Bumelis, Z. Dabkevičius, F. Ivanauskas, D. Kaunas, A. Kusta, R. Maskoliūnas, V. Ostaševičius, A. P. Piskarskas, V. Razumas (pirmininkas), A. Vasiliauskas, G. Žintelis

Leidinį rengė: S. Aukštinaitenė, A. Bagdonavičienė, A. Daučiūnienė, R. Daukšienė, G. Griežienė, B. Jaskelevičius, L. Milošienė, J. Olechnovičienė

Kalbos redaktorė A. Bagdonavičienė, nuotraukos V. Valuckienės, apipavidalino M. Datkūnaitė

© Lietuvos mokslų akademija, Gedimino pr. 3, 01103 Vilnius
<http://lma.lt/>

Spausdino UAB *BMK leidykla*, J. Jasinskio g. 16, 01112 Vilnius
Nemokamas

ISSN 2029-5707

